

يادداشت

مؤلفه‌هایی که حاشیه‌نشینی را گسترش می‌دهد

امروز طبق آمار رسمی، جمعیتی قریب به یک میلیون و ۳۰۰ هزار نفر از جمعیت حدود ۳ میلیون نفری مشهد در حاشیه این شهر زندگی می‌کنند! می‌توان گفت نیمی از جمعیت شهر مشهد، اما سؤال اینجاست که منظور از حاشیه شهر کجاست؟ این هم از سؤال‌های سختی است که باید گفت متأسفانه در مشهد در شمال و جنوب، شرق و غرب، شاهد حاشیه‌شهر هستیم و حتی گاه در مرکز شهر که به محله‌های بافت فرسوده شناخته می‌شود و شهروندان از خدمات شهری محروم هستند (مناطق قله آبکوه و...).

موقعیت شهری مشهد

مشهد رانمی‌توان شهری صنعتی دانست و می‌توان آن را یک شهر خدماتی دانست که بازار کارش نیازمند نیروی متخصص نیست و نیروی‌های کار ماهر نیاز ندارد. با توجه به بارگاه امام مهربانی‌ها، حضرت امام رضا (ع)، در مشهد و مراکز تاریخی آن، این شهر را می‌توان یک شهر خدماتی نامید؛ شهری که بیشتر، نیروی کار اجرایی می‌خواهد تا مهندس و متخصص فنی و... به همین دلیل نیروهای کار بدون داشتن مهارت خاصی به راحتی می‌توانند در رستوران‌ها و هتل‌ها و مسافرخانه‌ها و فروشگاه‌ها و بازارها فعالیت و درآمد کسب کنند. مشهد با وجود داشتن ۵۱ درصد تخته‌های گردشگری و اقامتی کشور، بیشترین مرکز اقامتی را در کشور به خود اختصاص داده است و همین مسئله، افراد مختلف را برای حضور در دومین کلان‌شهر کشور بعد از تهران ترغیب می‌کند و چون بیشتر مشاغل و کارهایی که در این شهر انجام می‌شود، از نوع خدماتی است، نیروهای کار معمولی بدون تخصص هم از پس آن برمی‌آیند و این نخستین دلیل مهاجرت و حاشیه‌نشینی در مشهد است.

تورم

دومین عاملی که می‌توان به عنوان یک عامل شکل‌دهنده حاشیه‌نشینی به آن توجه کرد، بحث تورم و گرانی است. تعداد منازل استیجاری در مشهد زیاد است و اکثر مردم این شهر مستأجرند و زمانی که به منظور تمدید سالیانه باید بهای بیشتری برای رهن و اجاره پرداخت کنند و درآمد خانواده اجازه نمی‌دهد، روشن است که فرد به محله‌ای پایین‌تر از شهر می‌رود تا هزینه کمتری برای اجاره بهای پرداخت کند و این گونه تمرکز جمعیتی به محدوده حاشیه‌ای شهر که ارزان‌تر است، بیشتر می‌شود.

یارانه‌ها

یارانه‌ها نیز به عنوان یکی از عوامل مؤثر در مهاجرت برخی روستاییان بازنشسته و سن بالا به شهرهای بزرگ، مؤثر است، چرا که یارانه در روزهای اول به عنوان یک درآمد ثابت، برای برخی خانواده‌های پرجمعیت و کم‌درآمد، رفاهی نسبی به ارمغان آورد که افراد ترجیح دادند برای تأمین رفاه بهتر، به جای زندگی در شهرهای کوچک به شهرهای بزرگ بیایند و به این ترتیب به مناطق کمتر توسعه‌یافته شهری مشهد پناه آوردند.

محسن قدیمی باقرآباد، دانشجوی علوم سیاسی و عضو سابق شورای اجتماعی محلات مشهد

گردهمایی شهروندان مشهدی برای کنترل و کاهش آسیب‌های اجتماعی

اینجا چراغی روشن است

نجفی

هم‌زمان با آغاز به کار شورای جدید شهر مشهد، «هم‌اندیشی بزرگ شهروندان در راستای تقسیم کار ملی برای کنترل و کاهش آسیب‌های اجتماعی» با همکاری گروه مشاوران جوان شهرداری مشهد در فرهنگ‌سرای امت برگزار شد. به گفته مصطفی توفیقی، کارشناس مشارکت‌های اجتماعی شهرداری مشهد، در این برنامه که با همکاری شهرداری مشهد، استانداری خراسان رضوی و اداره کل ورزش و جوانان استان برگزار شد، بیش از ۲۰۰ نفر از شهروندان از اقشار و گروه‌های مختلف، ضمن آشنایی با مهم‌ترین مسائل و آسیب‌های اجتماعی روز، راه‌های کنترل و کاهش این آسیب‌ها را به صورت کارگاهی و در هشت جلسه آموزشی فراگرفتند. وی ضمن قدردانی از همکاری مناسب نهادهای مرتبط با این برنامه، ابراز امیدواری کرد که این برنامه، شروع خوبی برای دور تازه‌ای از همکاری‌ها بین نهادهای مرتبط با امور جوانان باشد.

در این گزارش به سراغ برخی شرکت‌کنندگان این هم‌اندیشی اجتماعی رفته و نظر آن‌ها را در مورد این برنامه جویا شده‌ایم.

امید به فردای بهتر

ایمان ناظمی مطلق، هجده ساله، یکی از شهروندان منطقه ماست که خود را برای شرکت در کنکور سراسری آماده می‌کند. او با این حال، این روزها کمتر به سراغ کتاب و دفتر می‌رود، چرا که به گفته خودش، «از یک طرف دغدغه‌های مالی خانواده نمی‌گذارد که حواسش را جمع درس و مشق کند و از طرف دیگر آن قدر سرش بند گوشی موبایلش است که علاقه به درس خواندن را از دست داده است.»

او با خشنودی از حضور در این دوره آموزشی می‌گوید: «از اینکه در این کارگاه‌ها، راه‌هایی برای کنترل شرایط اطرافم پیدا کرده‌ام، خوشحالم.» و امیدوار است که بعد از پایان این دوره آموزشی، کنترل بیشتری بر زندگی‌اش داشته باشد.

دوباره تازه می‌شویم

«حبیب» فقط ۳۸ سال دارد اما در سی و هشت سالگی اتفاقات زیادی را از سر گذرانده که یکی از آن‌ها چندبار رفتن به کمپ ترک اعتیاد است؛ تلاشی که مطمئن نیست این بار هم به سرانجام برسد. او که با تشویق دوستانش و به همراه آن‌ها به کارگاه‌های پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی آمده، از حضورش در این برنامه راضی است و دلیل رضایتش را این‌طور توضیح می‌دهد: «نگاه کسانی که این برنامه را مهیا کرده‌اند به ما، نگاه یک مجرم و حتی یک بیمار نیست، بلکه مریبان و برگزارکنندگان این برنامه با برخورد خوبشان، ما را متوجه می‌کنند که

باید به عنوان یک «انسان» بیشتر به فکر خودمان و دوروبری‌هایمان باشیم. نمی‌دانم عاقبت می‌توانم از اعتیاد نجات پیدا کنم یا نه، اما مطمئنم که این کارگاه انرژی بیشتری برای تلاش دوباره به ما می‌دهد. اینجا به ما یاد دادند که تا زنده ایم، زندگی ادامه دارد و باید برای حفظ شخصیت اجتماعی خودمان تلاش کنیم.»

راه‌هایی برای بهتر زیستن

خانم رزقی ۴۰ ساله است و با وجود اینکه خودش لیسانس روان‌شناسی دارد، نتوانسته است مسئله اعتیاد همسرش را حل کند. او می‌گوید با اینکه دو فرزند دارد و همسرش هم لیسانسه است، اعتیاد همسرش زندگی‌شان را حسابی آشفته کرده است. او که در روز اول این هم‌اندیشی اجتماعی با ما گفتگو می‌کند، با ابراز رضایت از حضور در این کارگاه‌ها می‌گوید تلاش خواهد کرد که در روز آخر کارگاه همسرش را هم مجاب به حضور در این برنامه کند. رزقی مهم‌ترین ویژگی این کارگاه‌ها را، «یادگیری جدیدترین روش‌های مقابله و پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی مطابق با دانش روز»

می‌داند و معتقد است: «با ادامه اجرای چنین طرح‌هایی، قطعاً آسیب‌های کمتری متوجه افراد و خانواده‌های آسیب‌پذیر مشهدی خواهد شد.»

روزهای بهتر در راه است

علیرضا حاتمی، مسئول واحد ایده‌پردازی و نوآوری گروه مشاوران جوان و از همکاران در برگزاری برنامه هم‌اندیشی بزرگ شهروندان مشهد در راستای تقسیم کار ملی برای کنترل و کاهش آسیب‌های اجتماعی است. او همکاری مؤثر سمن‌های شهر مشهد با گروه مشاوران جوان شهرداری مشهد را یکی از دستاوردهای مهم آغازین شورای شهر جدید برای شهرداری مشهد عنوان می‌کند و ادامه می‌دهد: «حمایت و همراهی با سمن‌ها و نهادهای غیرحاکمیتی که به سبب دمیدن روح تازه در کالبد جامعه شهری میسر شده است، روزهای بهتری را برای شهر مشهد رقم خواهد زد.»

این فعال اجتماعی هدف از همکاری مستمر گروه مشاوران جوان شهرداری مشهد با چنین برنامه‌هایی را حمایت مؤثر از فعالان اجتماعی به منظور کاهش آسیب‌های اجتماعی می‌داند که شهروندان و خانواده‌های مشهدی در معرض تهدید آن‌ها هستند.

اختتامیه برنامه «هم‌اندیشی بزرگ شهروندان در راستای تقسیم کار ملی برای کنترل و کاهش آسیب‌های اجتماعی» بعد از ظهر یکشنبه ۲۶ شهریور با حضور مردم و مسئولان برگزار شد.